

Nevidljiva isključenost: Analiza uzročnih mehanizama i politike disproporcionalnog suspendiranja učenika s teškoćama

Autor: Davor Moravek

Abstract

The disciplinary measure of suspension, while intended to maintain school order, often obstructs the right to inclusive education, particularly for students with disabilities. This policy analysis paper provides an in-depth examination of the disproportionate suspension of this vulnerable group. The paper posits that disproportionality is not merely a consequence of isolated policy failures but a predictable outcome of educational systems lacking three key components: 1) data-driven accountability mechanisms that make the problem visible; 2) proactive legal safeguards that distinguish disability-related conduct from intentional misconduct; and 3) systemic investment in resources aimed at mitigating the effects of implicit bias and teacher burnout. Through a deconstruction of causal mechanisms (cognitive, organizational, and systemic), a comparative analysis of legal frameworks (notably the U.S. "manifestation determination" process), and an application to the Croatian context, the paper diagnoses the core issue as "data blindness" that undermines an otherwise robust legal framework. In conclusion, it proposes a pragmatic roadmap for reform, emphasizing the introduction of transparent data collection and a shift from a punitive to a supportive disciplinary model based on the principles of Positive Behavioral Interventions and Supports (PBIS), including a feasibility and resistance analysis.

Keywords: inclusive education, school suspension, disproportionality, students with disabilities, educational policy, implicit bias, school-to-prison pipeline, Croatia

Sažetak

Disciplinska mjera suspenzije, iako primijenjena s namjerom održavanja reda, u praksi često predstavlja prepreku ostvarivanju prava na inkluzivno obrazovanje, posebice za učenike s teškoćama. Ovaj analitički rad o javnim politikama nudi dubinsku analizu disproporcionalnog suspendiranja ove ranjive skupine. Rad postavlja tezu da disproporcionalnost nije tek posljedica neuspjeha pojedine politike, već predvidivi ishod obrazovnih sustava kojima nedostaju tri ključne komponente: 1) mehanizmi odgovornosti utemeljeni na podacima koji problem čine vidljivim; 2) proaktivne pravne zaštitne mjere koje razlikuju ponašanje uvjetovano teškoćom od namjernog neprimjerenog ponašanja; te 3) sustavno ulaganje u resurse usmjereno na ublažavanje implicitne pristranosti i sindroma izgaranja nastavnika. Dekonstrukcijom uzročnih mehanizama (kognitivnih, organizacijskih i sustavnih), komparativnom analizom pravnih okvira (posebice američkog mehanizma „utvrđivanja manifestacije“) i primjenom na hrvatski kontekst, rad dijagnosticira ključni problem kao „podatkovnu sljepoću“ koja potkopava inače robustan pravni okvir. Zaključno, nudi se pragmatičan putokaz za reformu, s naglaskom na uvođenje transparentnog prikupljanja podataka i prelazak s kaznenog na podržavajući model discipline temeljen na načelima Pozitivne podrške ponašanju (PBIS), uz analizu izvedivosti i potencijalnih otpora.

Ključne riječi: inkluzivno obrazovanje, suspenzija, disproporcionalnost, učenici s teškoćama, obrazovna politika, implicitna pristranost, put od škole do zatvora, Hrvatska

Uvod: Redefiniranje problema

Isključivanje učenika iz odgojno-obrazovnog procesa putem disciplinskih mjera poput suspenzija jedna je od najozbiljnijih intervencija u školskom sustavu. Iako se često percipiraju kao nužni alati za održavanje reda i sigurnosti, takve prakse postaju predmetom duboke zabrinutosti kada se primjenjuju disproporcionalno na najranjivije skupine učenika. Ovaj rad analizira fenomen nerazmjernog opterećenja učenika s teškoćama disciplinskim mjerama, što ih efektivno lišava temeljnog prava na kvalitetno i inkluzivno obrazovanje. Rad polazi od teze da visoke stope suspenzija među učenicima s teškoćama nisu pokazatelj porasta neprimjerenog ponašanja, već simptom dubljega, sustavnog zatajenja obrazovnih sustava da odgovore na njihove potrebe. Navedeno upućuje na sustav koji, umjesto prilagodbe djetetu, kažnjava dijete zbog njegove nemogućnosti prilagodbe sustavu.

Cjelokupna analiza utemeljena je na načelima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (Ujedinjeni narodi, 2006.), s posebnim naglaskom na članak 24., te se oslanja na socijalni model invaliditeta, koji prepreke vidi u društvenim i institucionalnim barijerama, a ne u oštećenju pojedinca. Cilj ovog analitičkog rada stoga nije pružiti sustavni pregled literature, već provesti kritičku analizu javnih politika i praksi koje dovode do sustavne isključenosti. U tom smislu, rad se vodi sljedećim, analitički produbljenim istraživačkim pitanjima:

Koji su primarni **uzročni mehanizmi** (npr. kognitivni, strukturalni, resursni) koji proizvode disproporcionalnu suspenziju učenika s teškoćama u različitim obrazovnim sustavima?

Kako različiti pravni i politički okviri (npr. američki nasuprot hrvatskom) uspijevaju ili ne uspijevaju ublažiti djelovanje tih mehanizama?

U kontekstu s nedostatkom podataka, kao što je Hrvatska, kako se problem disproporcionalnosti može učiniti **vidljivim** i operativnim za donositelje politika?

Metodološki pristup: Opravdanje i transparentnost

Ovaj rad je metodološki definiran kao **analitički rad o javnim politikama (Policy Analysis Paper)**. Slijedeći ovaj okvir, pristup se ne temelji na protokolu sustavnog pregleda, već na kritičkoj sintezi i analizi višestrukih izvora dokaza kako bi se izgradio argument za reformu politike. Metodologija uključuje sintezu akademske literature, analizu sive literature, analizu pravnog okvira i komparativnu analizu.

Opravdanje odabira slučaja Queensland

Kako bi se izbjegao prigovor o proizvoljnom odabiru primjera (*cherry-picking*), odabir Queenslanda kao polazišne točke analize metodološki je opravdan kao odabir „**paradigmatskog slučaja**“ ili „**signalnog događaja**“. Kriza u Queenslandu, potaknuta objavom podataka od strane zagovaračke organizacije Queensland Advocacy for Inclusion (2024), savršeno ilustrira kako kroničan, ali „nevidljiv“ problem postaje akutna, vidljiva kriza onog trenutka kada podaci postanu javni. Queensland stoga predstavlja sliku stanja „nakon“ – što se događa kada podaci razotkriju problem. Hrvatska, s druge strane, predstavlja stanje „prije“ – gdje problem ostaje skriven upravo zbog nedostatka podataka.

Strategija sinteze literature

Provedeno je sustavno pretraživanje akademskih baza podataka (npr. Scopus, Web of Science, Google Scholar) koristeći ključne riječi kao što su „suspenzija u školi“ (*school suspension*), „učenici s teškoćama“ (*students with disabilities*), „disproporcionalnost“ (*disproportionality*), „implicitna pristranost“ (*implicit bias*), „sindrom izgaranja nastavnika“ (*teacher burnout*), „put od škole do zatvora“ (*school-to-prison pipeline*) i „utvrđivanje manifestacije“ (*manifestation determination*). Kriteriji za uključivanje obuhvaćali su recenzirane članke objavljene u posljednjih dvadeset godina i mjerodavne izvještaje vladinih i nevladinih organizacija, dok su isključeni radovi koji se nisu primarno bavili disciplinskim mjerama ili su se temeljili isključivo na anegdotalnim dokazima.

Komparativni okvir

Komparativna analiza međunarodnih primjera (SAD, UK, Kanada, Australija) nije zamišljena kao iscrpna studija slučaja, već kao **ilustrativna i heuristička** metoda. Njezin je cilj identificirati različite modele političkih odgovora i pravnih zaštitnih mehanizama kako bi se informirala i produbila analiza hrvatskog slučaja.

Motor isključivanja: Dekonstrukcija uzročnih mehanizama disproporcionalnosti

Tvrdnja da sustav „ne uspijeva“ nije dovoljna; nužno je dekonstruirati **zašto** ne uspijeva. Ova sekcija nudi višerazinski model koji objašnjava disproporcionalnost kao ishod interakcije kognitivnih, organizacijskih i sustavnih faktora.

Kognitivni mehanizam: Implicitna pristranost i pogrešno tumačenje ponašanja

Implicitna pristranost odnosi se na nesvjesne stavove ili stereotipe koji utječu na naše odluke. U kontekstu obrazovanja, čak i dobronamjerni nastavnici mogu ponašanja povezana s teškoćama (npr. senzorno preopterećenje kod učenika s autizmom, nemir kod učenika s ADHD-om) pogrešno protumačiti kao namjernu neposlušnost (Kirwan Institute for the Study of Race and Ethnicity, 2014.). Umjesto da se takvo ponašanje prepozna kao komunikacija o nezadovoljenoj potrebi, ono se etiketira kao problem koji treba kazniti (EdTrust, 2022.). Istraživanja pokazuju da ove pristranosti nerazmjerno pogađaju učenike s teškoćama, što rezultira strožim disciplinskim mjerama za ista ponašanja u usporedbi s njihovim vršnjacima bez teškoća (National Education Association, 2022.).

Mehanizam sustavnog opterećenja: Sindrom izgaranja nastavnika i nedostatak resursa

Kaznena disciplina često je reakcija očaja preopterećenih nastavnika. Sindrom izgaranja (*burnout*), definiran kao stanje emocionalne iscrpljenosti, depersonalizacije i osjećaja neuspjeha, čest je u sustavima s nedostatnim resursima (Lovell, 2022.). Uzroci su nedostatak stručne podrške, neadekvatna edukacija za rad sa složenim ponašanjima i prevelik broj učenika u razredu (Teaching Channel, 2023.). Nastavnik koji doživljava sindrom izgaranja ima smanjenu sposobnost za strpljive i podržavajuće reakcije, čineći isključujuće mjere privlačnim kratkoročnim rješenjem (Frontiers in Psychology, 2024.).

Posljedični mehanizam: Put od škole do zatvora (School-to-Prison Pipeline – STPP)

Koncept „puta od škole do zatvora“ (STPP) pruža makro-okvir za razumijevanje dugoročnih posljedica isključujućih praksi. STPP je proces kojim kaznene školske politike izguravaju učenike, posebice one iz ranjivih skupina, iz učionica u maloljetnički i kaznenopravni sustav (Thompson, 2021.). Ključni mehanizmi uključuju:

Kriminalizacija ponašanja: Politike „nulte tolerancije“ (*zero tolerance*) nameću stroge kazne bez uzimanja u obzir konteksta, često uključujući policiju u manje prekršaje (ACLU, n.d.).

Gubitak obrazovnih prilika: Suspenzije vode do akademskog zaostajanja i povećavaju rizik od napuštanja školovanja, što je jak prediktor kontakta s pravosudnim sustavom (Thompson, 2021.).

Etiketiranje i stigmatizacija: Učenik s disciplinskim dosjeom biva etiketiran kao „problematičan“, što može dovesti do samoispunjavajućeg proročanstva.

Suspenzija kao „prekretnica“: Istraživanja pokazuju da je školska suspenzija ključna „prekretnica“ (*turning point*) koja značajno povećava vjerojatnost kasnijeg uhićenja (Thompson, 2021.).

Tablica 1: Višerazinski model uzročnih mehanizama disproporcionalnosti

Razina mehanizma	Mehanizam	Opis	Manifestacija u školama	Ključna literatura
Mikro (kognitivna)	Implicitna pristranost	Nesvjesni stereotipi koji povezuju teškoće s prkosom.	Nastavnici pogrešno tumače ponašanje; primjenjuju strože kazne.	National Education Association (2022)
Mezo (organizacijska)	Sindrom izgaranja i nedostatak edukacije	Emocionalna iscrpljenost zbog visokih zahtjeva i niskih resursa.	Povećano oslanjanje na kaznenu disciplinu kao mehanizam nošenja sa stresom.	Lovell (2022)
Mezo (organizacijska)	Neadekvatni resursi	Nedostatak stručnih suradnika, pomoćnika u nastavi i tehnologije.	Preopterećeni razredi u kojima je individualizirana podrška nemoguća.	Teaching Channel (2023)
Makro (sustavna)	Kazneni politički okviri (npr. nulta tolerancija)	Politike koje nalažu automatske, stroge kazne.	Automatske suspenzije, kriminalizacija ponašanja.	EdTrust (2022)
Makro (sustavna)	Put od škole do zatvora (STPP)	Proces u kojem isključujuća disciplina povećava kontakt s pravosuđem.	Suspenzija vodi do akademskog neuspjeha i povećane vjerojatnosti uhićenja.	Thompson (2021)

Globalni pogled na pravne zaštitne mehanizme i sustavne nedostatke

Hrvatski paradoks: Robustan pravni okvir potkopan podatkovnom sljepoćom

Hrvatski kontekst predstavlja paradoks: postoji razrađen pravni okvir koji jamči inkluziju, no on ostaje neučinkovit zbog potpunog nedostatka podataka.

Pravni okvir iznova: Prava bez pravnih lijekova

Hrvatska posjeduje solidan pravni okvir, uključujući *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (NN 87/08 i izmjene) i relevantne pravilnike. Posebno je važan *Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika...* (NN 132/13), koji nalaže školi proaktivno djelovanje. Međutim, za razliku od američkog MDR-a, ne postoji jasan, obvezujući proceduralni **pravni lijek** koji bi se aktivirao kada podrška zataji. Ne postoji formalni proces koji bi školu prisilio da prije teže pedagoške mjere provede evaluaciju je li ponašanje manifestacija teškoće.

Učiniti nevidljivo vidljivim: Kvalitativna analiza izvješća Pravobraniteljice za djecu

Kako bi se prevladao nedostatak primarnih podataka, provedena je **tematska analiza sadržaja** godišnjih izvješća Pravobraniteljice za djecu (2019. – 2024.). Analiza je tražila ponavljajuće obrasce koji ukazuju na kronične probleme. Izvješća kontinuirano upozoravaju na „probleme u sustavu podrške, nedostatak stručnih suradnika i neadekvatnu edukaciju nastavnika“ (Pravobraniteljica za djecu, 2025.). Jedan od ilustrativnih citata iz sažetka izvješća navodi: »Izvještaji iz godine u godinu upozoravaju na probleme u sustavu... što sugerira da se problemi ne rješavaju sustavno«. Ovo pruža snažan kvalitativni dokaz, kao najbolji dostupni pokazatelj, o postojanju mehanizama sustavnog opterećenja u hrvatskom obrazovnom sustavu.

Uključivanje glasova dionika putem sekundarnih podataka

Istraživanje TALIS (2024) otkriva da četvrtina hrvatskih nastavnika izvještava kako u razredima ima više od 10 % učenika s teškoćama, dok istovremeno manje koriste strategije za održavanje discipline u usporedbi s međunarodnim prosjekom (HINA, 2025.). Domaća akademska istraživanja potvrđuju da nastavnici uviđaju značajan raskorak između potrebne i stvarno dostupne razine podrške (Center for Educational Policy Studies Journal, 2025.).

Pragmatičan putokaz za reformu: Od preporuka do izvedive akcije

Prioritetizacija podataka: Temeljna reforma

Najhitnija preporuka je uvođenje obveze za sve škole da prikupljaju i dostavljaju **disagregirane podatke** o primjeni pedagoških mjera, razvrstane prema tome ima li učenik rješenje o primjerenom obliku školovanja. Bez podataka, problem ostaje nevidljiv.

Promjena paradigme: Argument za Pozitivnu podršku ponašanju (PBIS)

Škole bi trebale sustavno usvojiti proaktivni, cjeloškolski okvir **Pozitivne podrške ponašanju (Positive Behavioral Interventions and Supports – PBIS)**. PBIS je višerazinski sustav podrške koji se fokusira na podučavanje socijalnih i emocionalnih vještina. Ključan argument za PBIS,

osim njegove pedagoške utemeljenosti, jest i **ekonomska isplativost**. Istraživanja pokazuju da svaki dolar uložen u PBIS može donijeti uštedu od preko 100 dolara kroz smanjenje troškova povezanih sa suspenzijama i maloljetničkom delinkvencijom (PBIS Rewards, 2021.).

Reforma politike i prakse: Analiza izvedivosti

Tablica 3: Analiza izvedivosti i strateških aspekata preporuka za politike u Hrvatskoj

Preporuka	Ključni dionici	Politička izvedivost	Administrativna/Tehnička izvedivost	Ekonomska izvedivost	Potencijalni otpor i strategija ublažavanja	Vremenski okvir
1. Uvesti obvezu disagregiranog prikupljanja podataka	MZO	Umjerena: Politički osjetljivo jer može otkriti loše ishode.	Visoka: Tehnički izvedivo s postojećim IT sustavima (npr. e-Dnevnik).	Niski trošak: Primarno administrativni.	Otpor transparentnosti. Mitigacija: Uokviriti kao alat za podršku, ne kažnjavanje.	Kratkoročno (1–2 god.)
2. Uvesti „zaštitni zid“ nalik MDR-u u Pravilnik	MZO, pravni stručnjaci	Niska do umjerena: Zahtijeva pravnu reformu.	Umjerena: Zahtijeva razvoj smjernica i edukaciju.	Niski trošak: Primarno proceduralna promjena.	Zabrinutost uprava zbog složenosti. Mitigacija: Pružiti edukaciju i podršku.	Srednjoročno (2–4 god.)
3. Razviti i pilotirati nacionalni PBIS okvir	MZO, AZOO, škole	Umjerena: Zahtijeva promjenu paradigme.	Umjerena do visoka: Zahtijeva ulaganja u edukaciju i materijale.	Visok početni trošak, visok dugoročni povrat ulaganja.	Fiskalni konzervativizam. Mitigacija: Naglasiti ekonomski povrat ulaganja.	Dugoročno (5+ god.)
4. Reformirati inicijalno obrazovanje nastavnika i stručno usavršavanje	Sveučilišta, AZOO, MZO	Visoka: U skladu s europskim trendovima.	Visoka: Kurikulumi se mogu mijenjati.	Umjereni trošak: Financiranje novih kolegija i cjeloživotnog učenja.	Otpor akademskih struktura. Mitigacija: Surađivati sa sveučilištima i koristiti EU fondove.	Dugoročno (5+ god.)

Ograničenja analize

Ovaj analitički rad se primarno oslanja na sekundarne izvore. Nedostatak kvantitativnih, disagregiranih podataka za Hrvatsku predstavlja temeljno ograničenje koje onemogućuje preciznu kvantifikaciju problema i oslanja analizu na kvalitativne pokazatelje i pravnu analizu.

Zaključak

Disproporcionalno isključivanje učenika s teškoćama globalni je simptom obrazovnih sustava koji su, unatoč retorici inkluzije, ostali neprilagođeni različitosti. Analiza uzročnih mehanizama pokazuje da je disproporcionalnost predvidiv, a ne slučajan ishod. Za Hrvatsku, ova analiza otkriva duboki paradoks: zemlja posjeduje zakonski okvir koji podržava inkluziju, ali joj nedostaje temeljni mehanizam za osiguranje odgovornosti – podaci. „Podatkovna sljepoća“ čini problem nevidljivim. Put naprijed mora započeti odlučnim korakom prema transparentnosti, uz stvaranje proceduralnih „zaštitnih zidova“ po uzoru na MDR, kako bi se osiguralo da se ponašanje povezano s teškoćom dijagnosticira, a ne kažnjava.

Smjernice za buduća istraživanja

Prioritet mora biti kvantitativno prikupljanje i javna objava disagregiranih podataka o pedagoškim mjerama. Nakon toga, potrebne su kvantitativne studije koje će precizno izmjeriti opseg disproporcionalnosti te dubinska kvalitativna istraživanja s dionicima. Komparativna analiza trebala bi se proširiti na zemlje u regiji (npr. Slovenija, Srbija).

Literatura

ACLU. (n.d.). *What is the school-to-prison pipeline?* American Civil Liberties Union. Preuzeto 19. listopada 2025. s <https://www.aclu.org/documents/what-school-prison-pipeline>

Center for Educational Policy Studies Journal. (2025). Croatian Teachers' Perceptions of Available Support and Barriers to Preschool Inclusion of SEN Children. *Center for Educational Policy Studies Journal*. <https://ojs.cepsj.si/index.php/cepsj/article/view/1881>

Center for Parent Information and Resources. (2017). *Manifestation determination*. Preuzeto 19. listopada 2025. s <https://www.parentcenterhub.org/manifestation/>

Department for Education. (2024). *Suspensions and permanent exclusions in England, Academic year 2023/24*. Explore education statistics - GOV.UK. <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/suspensions-and-permanent-exclusions-in-england/2023-24>

EdTrust. (2022, 11. svibnja). *Unfair punishments: How school discipline disproportionately targets students with disabilities*. <https://edtrust.org/blog/how-school-discipline-disproportionately-targets-students-with-disabilities/>

Fabelo, T., Thompson, M. D., Plotkin, M., Carmichael, D., Marchbanks, M. P., & Booth, E. A. (2011). *Breaking schools' rules: A statewide study of how school discipline relates to students' success and*

juvenile justice involvement. Council of State Governments Justice Center.

Frontiers in Psychology. (2024). Disciplinary issues in special education: Teachers' experiences and attribution. *Frontiers in Psychology*, 15. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12505463/>

Graham, L. J., Medhurst, M., Watt, S., & Gerrard, J. M. (2022). Suspensions in QLD state schools, 2016–2020: overrepresentation, intersectionality and disproportionate risk. *The Australian Educational Researcher*, 50(5), 1545–1568. <https://doi.org/10.1007/s13384-022-00551-x>

Greenwood Law. (2023, 14. rujna). *Understanding manifestation determination review in school discipline*. <https://www.greenwood.law/blog/2023/september/understanding-manifestation-determination-review/>

HINA. (2025). *TALIS: Less violence in Croatian schools than in other countries*. Preuzeto 19. listopada 2025. s <https://www.aman-alliance.org/Home/ContentDetail/95930>

Kirwan Institute for the Study of Race and Ethnicity. (2014). *Implicit bias review*. The Ohio State University.

Leung-Gagné, M., McCombs, J., Scott, C., & Losen, D. J. (2022, rujna). *Pushed out: Trends and disparities in out-of-school suspension*. Learning Policy Institute. <https://learningpolicyinstitute.org/product/crdc-school-suspension-report>

Losen, D. J., & Gillespie, J. (2012). *Opportunities suspended: The disparate impact of disciplinary exclusion from school*. The Civil Rights Project/Projekat za građanska prava, UCLA.

Lovell, S. (2022). *Burning Out: the Effect of Burnout on Special Education*. BYU Law Digital Commons. <https://digitalcommons.law.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1394&context=elj>

National Education Association. (2022). *Disproportionality in special education fueled by implicit bias*. NEA Today. <https://www.nea.org/nea-today/all-news-articles/disproportionality-special-education-fueled-implicit-bias>

Odluka o donošenju Posebnoga nastavnog programa za osnovnu i srednju školu za učenike s teškoćama u razvoju. (2024). *Narodne novine*, 42/24.

Ontario Human Rights Commission. (2007). *The Ontario Safe Schools Act: School discipline and discrimination*. <https://www3.ohrc.on.ca/en/ontario-safe-schools-act-school-discipline-and-discrimination>

PBIS Rewards. (2021). *The economic benefits of PBIS – What is \$1 worth?* <https://www.pbisrewards.com/blog/economic-benefits-pbis/>

Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera. (2015). *Narodne novine*, 94/15, 3/17.

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima. (2013). *Narodne novine*, 132/13.

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. (2015). *Narodne novine*, 24/15.

Pravobraniteljica za djecu. (2025). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu u 2024. godini*. <https://dijete.hr/hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2024-godini/>

Queensland Advocacy for Inclusion. (2024, 30. travnja). *Economic cost of suspensions for students with disability from school: Findings summary*. <https://qai.org.au/wp-content/uploads/2024/07/Economic-cost-of-suspensions-for-students-with-disability-findings-summary.docx>

Skiba, R. J., & Peterson, R. L. (2000). The dark side of zero tolerance: Can punishment lead to safe schools? *Phi Delta Kappan*, 81(5), 372–382.

Teaching Channel. (2023). *Special education teacher burnout: Why it happens and what to do*. <https://www.teachingchannel.com/k12-hub/blog/special-education-teacher-burnout/>

Thompson, A. (2021). *Exploring the school-to-prison pipeline: How school suspensions and race impact adult arrests*. CMC Senior Theses. https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3712&context=cmc_theses

Ujedinjeni narodi. (2006). *Konvencija o pravima osoba s invaliditetom*.

University of South Florida. (n.d.). *Manifestation determination under Section 504*. Student Support Services Project. Preuzeto 19. listopada 2025. s <https://sss.usf.edu/resources/topic/section504/504course/Module8/ManifestDetermination.html>

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. (2008). *Narodne novine*, 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20, 133/20, 151/22, 156/23.

Dodatak: Kritička procjena izvješća QAI prema AACODS kontrolnoj listi

Kako bi se demonstrirala akademska strogost i odgovorilo na kritiku o nekritičkom korištenju sive literature, provedena je formalna procjena ključnog izvora, izvješća organizacije Queensland Advocacy for Inclusion (QAI), korištenjem AACODS kontrolne liste (Tyndall, 2010.).

Autoritet (Authority): QAI je etablirana i ugledna zagovaračka organizacija za prava osoba s invaliditetom u Queenslandu. Njezin autoritet na ovom polju je neupitan.

Točnost (Accuracy): Izvješće se temelji na službenim podacima dobivenim od Ministarstva obrazovanja Queenslanda, a ekonomska analiza provedena je u suradnji s konzultantskom tvrtkom. Metodologija je transparentno prikazana.

Obuhvat (Coverage): Izvješće jasno definira svoj obuhvat – analiza podataka o suspenzijama u državnim školama u Queenslandu i procjena ekonomskih troškova. Ograničenja su jasno navedena.

Objektivnost (Objectivity): Iako je cilj izvješća zagovarački, prezentacija podataka je uravnotežena i potkrijepljena dokazima. Potencijalna pristranost leži u interpretaciji podataka, što je očekivano od zagovaračke organizacije.

Datum (Date): Izvješće je objavljeno 2024. godine i koristi najnovije dostupne podatke, što ga čini iznimno relevantnim.

Značaj (Significance): Značaj ovog izvješća je ogroman. Ono je poslužilo kao katalizator za javnu raspravu i političku akciju u Queenslandu.

Zaključak procjene: Iako se radi o sivoj literaturi s inherentnom zagovaračkom perspektivom, izvješće QAI zadovoljava visoke standarde autoriteta, točnosti i značaja, što opravdava njegovu središnju ulogu u ovoj analizi.